

УТВЪРДИЛ: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: СЛАВЯНСКИ ФИЛОЛОГИИ

Специалност: БАЛКАНИСТИКА

СЛЛ	1	0	0	1	0	6	1	7
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

Е	3	1	4
---	---	---	---

Е	3	2	1
---	---	---	---

КУЛТУРНА АНТРОПОЛОГИЯ НА БАЛКАНСКИТЕ НАРОДИ

Преподавател: гл. ас. д-р Мария Илчевска

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	60 (30+30)
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		
.	Реферат	
	Доклад/Презентация	15
	Научно есе	15
	Курсов учебен проект	15
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	15
Обща извънаудиторна заетост		60
ОБЩА ЗАЕТОСТ		120
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		2
ОБЩО ЕКСТ		4

Формиране на оценката по дисциплината		
№	Първа част	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	50
2.	Курсов учебен проект/Презентация/Самостоятелно проучване по определена тема	50
Формиране на оценката по дисциплината		
№	Втора част	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	15
2.	Курсов учебен проект/Презентация/Самостоятелно проучване по определена тема	25
3.	Изпит (писмен)	60
Анотация на учебната дисциплина:		
<p>Курсът е обособен в две зони. Първата обхваща по-широка антропологическо-историческа и теоретична перспектива, втората се съсредоточава върху по-детайлни анализи на конкретни фолклорни текстове и съпътстващите ги ритуално-обредни, митологични и ценностно-нормативни контексти.</p> <p>Целта на лекционния курс е да запознае студентите с основните теоретични ядра и проблемни емпирични зони, свързани с дискусии около антропологията и фолклора, както и да очертае полетата на досег помежду им, а едновременно с това да обсъди връзките им с другите обществени науки.</p> <p>Теоретичната част се фокусира върху осветляването на терминологични проблеми, както и върху историята на предмета в европейски и в балкански контекст. Замисълът е едновременно с това да се маркират процесите на конструиране, актуализиране и активиране на културните представи и стереотипи за Балканите.</p> <p>Втората част се концентрира върху анализ на фолклорни текстове и съпътстващите ги ритуално-обредни контексти. Целта е да се проследят начините, през които теоретичните въпроси се конкретизират и се проектират в основополагащи принципи в балканистичен план.</p> <p>Въз основа на разноредови интерпретации от различни методологически позиции се правят изводи и обобщения, които водят към по-глобалните въпроси – за същността на фолклора и за особената динамика във взаимодействията му с другите полета на хуманитаристиката и на обществените науки, за типологията, границите и обхвата на някои от основните подстъпи към включването му в определени парадигми: културологични, семиотични, исторически, литературно-теоретически, религиоведски, социологически, психологически, етноидентификационни, ценностни и пр. Отделя се специално внимание върху възприемането му като фактор за разчитане на митологични праформи и върху възможността за привличането му като материал за проучвания на различни религиозни напластявания и трансформации. Отчита се отливването и продуктивността на фолклорни структури в разнородни културни модели, включително и в културата на ХХI век.</p> <p>Амбицията е да се разгледат интерпретациите на индоевропейското, тракийското, гръко-римското, християнското и османското наследство в отделните общностни контексти, като се акцентира върху своеобразните форми на приемственост, пресемантиция, взаимодействия, диалози, конфликти - в миналото и днес.</p> <p>Проследяват се идентичностни нагласи, като се обвързват както с геополитически контексти, така и с вписването им във вектора <i>локално - етническо – национално- регионално – европейско - универсално</i>. Стремелът е основните акценти да се поставят върху присъствието на</p>		

общобалканските специфики, топоси и реалии.

В програмата е предвидено да се обсъждат филми и други конкретни антропологически материали, свързани с дискутираната проблематика.

Крайната оценка се формира комплексно. Основният компонент е резултатът от писмения изпит. Вземат се предвид презентациите и курсовите работи, които е представял студентът по време на събеседванията, както и общото впечатление от ангажираността му по отношение на преподавания и обсъждания материал.

Предварителни изисквания:

Базисна литературнотеоретична и езиковедска подготовка. Разчита се и на познанията на студентите по литература, по обща, балканска и българска история, както и на ориентацията им в света на съвременната култура, включително и на медийната. Поощрява се припомнянето на (макар и фрагментарни) познания върху фолклорни текстове, включени в общообразователната програма на средното училище. Преди всеки лекционен корпус се препоръчва запознаването с конкретни теоретични разработки и емпирични текстове, чието прочитане би позволило по-задълбочено вникване в преподаваната материя.

Очаквани резултати:

Курсът по „Антропология на балканските народи“ се стреми да се впише в цялостния модел на филологическо образование, който е насочен към изграждане на богата обща, професионална, словесна култура, както и към умело/адекватно разчитане на посланията в разнородни текстове. Замисълът е да се интегрира в корпуса от предмети, които активират аналитичните умения, текстовите компетентности, непредубеденото четене, аргументираното изразяване на лично отношение и лансирането на доказуеми тези.

Стремежът е да се активизират, задълбочат и синхронизират интердисциплинарните връзки, така че предметът да се впише хармонично в цялостната концепция на специалност „Балканистика“.

Студентите се поощряват да анализират приемствеността и промените, съжителството и конфликтите между различни вярвания и религиозни практики на Балканите, да могат да забелязват присъствието им в политиката, във всекидневния живот, в масовата култура, в изкуството и пр. Чрез набелязването на определени процеси и ролята им на Балканите, чрез проследяването на някои исторически процеси, религиозни вярвания и обредни практики се търси присъствието на идеи и образи в менталността на хората от Балканите.

Към основните цели на курса е да се поощрят студентите в опитите им да проследят особената динамика в съотношенията между Християнство и предхристиянство, която е вградена във фолклора. Тематиката на лекционния курс предлага прегледен материал, чрез който се илюстрира живавостта и устойчивостта на предхристиянските (в основата си магически) модели на мислене, обредно поведение и отношение към света.

Разработването на курсови работи и представянето на есета (учебно-научни, но и творчески) е прицелено към изграждане и усъвършенстване на уменията за конструиране на текстове, както и на професионално боравене с думите. Идеята е да се активира заученото и да се преосмисли през лична интерпретаторска рамка.

Учебно съдържание

I. Лекционен курс

№	Тема:	Хорариум
1	Антропологията в системата на обществените науки Динамика на взаимодействията с културология, социология, история, психология, философия, теология др. Заявени параметри и техните ограничители. Специфика на погледа към човека и обществото. Холистичен подход. Видове антропология.	2ч.
2	История на антропологията Зараждане на науката. Основни етапи в историческото ѝ развитие.	2ч.

	Научни школи, центрове и парадигми. Съвременен състояние на изследванията. Главни представители и водещи идеи.	
3	Антропологията и изучаването на традиционната култура на балканските народи Зараждане и развитие на балканската етнология от началото на XIX в. до първото десетилетие на XX в. История на балканската етнология и фолклористика през XX в. Направления, школи, институции.	2ч.
4.	Предпочитани тематични полета в антропологията Човек и общество. Проблемът за „другия“ и „другостта“. Индивидуална и колективна идентичност, колективна памет, социално конструиране на нормативността. Общност и общество. Типове общества. Социална структура, социална функция, институция. Държава, държавност. Геополитически системи. Културно многообразие, културен релативизъм. Мит, ритуал, символ. Изследователски методи и принципи Теренно изследване, включено наблюдение. Коректност и безпристрастност. Обективно боравене със символите и кодовете на няколко култури едновременно.	2ч.
5.	Културата като обект на антропологическо изследване Теоретично обглеждане. Многообразие на подходите. Етимология. „Културният герой“ в митологията и символните му послания. Съотношението „природа-култура“, „култура –цивилизация“. Проблемът за културната еволюция. Принципът на културния релативизъм. Културата като „умствено програмиране“. Норма и забрана. Символи, герои, ритуали. Ценности. Културен шок и адаптация. „Другият“ в пространствено и темпорално измерение. Динамика на стереотипите. Изменчивост на правилата. Фолклорната словесност като материал за културологичен прочит.	3ч.
6.	Мит и митология Древни култови практики. Видове митологии. Индоевропейският културен ареал и митологичното наследство. Принципи на митологичното моделиране на света. „Платоновска“ структура на мита. Време, пространство, герои. Основни културни реалии и символи: битие-небитие, хаос-космос, сакрално-профанно, център-периферия, успоредяване на космическо, социално и индивидуално и др. Механизми за регулиране на социалния живот на общността. Типове социални и психически пространства. Основни митологични праядра на Балканите: индоевропейско, тракийско, гръко-римско. Отливането им във фолклорите на съответните балкански общности.	3ч.
7.	Религията в антропологическа перспектива Общи възгледи. Поява и развитие на религиозните вярвания. Теоретични обяснения. Проблемът за „предначалните“ религии. Отношението мит-религия. Анимизъм, тотемизъм, антропоморфизъм. Шаманистични практики. Връзка между типа общество и типа религиозна система.	5ч.

	Сходства на световните религии. Основни религии и деноминации на Балканите. Специфика на съотношението между християнски и предхристиянски слоеве. Типология на взаимодействията.	
8.	Религиозни и културологични представи в общобалкански контекст Балкани и балканизъм. Балканите – новата периферия на Европа? Преплетените истории на Балканите. Чия е тази песен/носия/ къща/кухня/? „Автентичност” vs „интернетичност”.	3ч.
9.	Националноконструиращи процеси на Балканите. Нация. „Въобразените общности”. Национална държава, национална идентичност и символи на всекидневието 19-20в. Малцинствени групи (езикови, религиозни, етнически) в отделните балкански държави. Знаем ли вече кои сме? Култура на балканските номадски общности – каракачани и арумъни.	2ч.
10.	Празнична култура Календарна обредност Календарни митове. Принципи на светоориентация. Произход и основни характеристики на календарните обреди и обреден фолклор - миторитуална основа. Календарната система и преходът от старата към новата година. Версии. Мигът за Сътворението. Взаимообвързаност между космическите, социалните и индивидуалните преходи. Основни културни категории, знаци и символи в обичайнообредната система. Празникът като мост между сакралното и профанното. Обреди и обреден фолклор. Календарни обреди и "обреди на прехода". Обредно и митологично и време и пространство.	3ч.
11.	Зимен цикъл Основни празници. Двусезонно деление на годината според народните представи. Зимни обичаи на различните балкански народи – сравнителен анализ Коледа и коледни песни. <i>Коледа в Гърция, Сърбия и Румъния.</i> Християнски и предхристиянски слоеве. Типология на културните взаимодействия.	3ч.
12.	Пролетен цикъл Пролетен цикъл – сравнителен анализ на празниците при различните балкански народи. Фиксирани празници. Основни символи и семантика на ритуалните практики. Християнските светци, митологични първообрази и фолклорни трансформации. Царят на лозята и древните Дионисии. Съвременни трансформации. Мартениците при българи, гърци и румънци. Гергьовден и Хъдърлез. Нестинарите – балкански и световни съответствия. Подвижни празници. Възкресение Христово. Причини за разминаванията в изчисляването на празника в различните християнски деноминации. Специфичната „огледалност” на цикъла. Анализ на основните сюжети, символи и ритуални дейности.	6ч.

	<p>Евангелски разкази и народна традиция. Архаични наслонения. Анализационни и интерпретативни възможности. Кукерски игри. Основни форми на обичая у балканските народи. Антични корени на съвременния карнавал. Версии при гърци, румънци и сърби. Русалийски танци в България и Румъния. Русалии и Кралици в Сърбия.</p> <p>Летни и есенни празници Фиксирани празници. Обичаи за дъжд (Пеперуда, Герман, Кръстоноше, Молебени)</p>	
13.	<p>Фолклорът и механизмите за регулиране на социалния живот на общността. Норма и забрана. Типове социални и психически пространства. Култура на всекидневието. Особенности на ценностната система. Делникът и празникът: организация на живота в традиционното общество.</p>	1ч.
14.	<p>Обичайно право Специфика на нормативността в отделните балкански народи. Традиция, приемственост, особености. (Сборник закони по обичайно право на Лека Дукагини (Kanuni I Lekë Dukagjinit), Канон на Мирдита, на Лябърия, на Люма, вариант от Пука на Канона на Лека Дукагини и други.) Албанският канун. Албанските клетвени девизи: стара традиция и културен феномен</p>	2ч.
15.	<p>Семейна обредност. Родствени отношения и социална организация. Семейна обредност. Ритуали на прехода. Отражение в песните. Сходства и специфики в отделните балкански култури Традиционни сватбени обичаи на гърците и албанците. Кръвно отмъщение и клетва за безбрачие (бурнеша) при албанците. Историческо развитие и съвременно състояние. Традиционни сватбени обичаи на румънците и българите. Историческо развитие и съвременно състояние. Обичаите на българите в Румъния (католици и православни). Традиционни сватбени обичаи на народите от Западните Балкани. Конфесионални и регионални варианти.</p>	2ч.
16.	<p>Обичаи и обреди, свързани с бременността и раждането на дете при различните балкански народи. Етнически специфики.</p> <p>Системата от задушници при православни и католици. Молитви за мъртвите при мюсюлманите.</p>	2ч.
17.	<p>Фолклорът като словесно изкуство Въпросът за естетическата специфика на фолклора. Особенности на фолклорната художествена система. Синкретизъм. Съотношението „текст – контекст(и)”. Стратегии на анализ. Знак и символ във фолклора. Теории за символа. Фолклор-литература. Терминологичен обхват на понятията. Процеси на дифузия и дистанциране. Вторична фолклоризация на книжовни първообрази. Особености на паралелното съществуване на фолклора и литературата в древността, през Средновековието, Ренесанса и в модерността. Фолклорно-митологични представи в средновековната литература.</p>	2ч.

	<p>Типология на сходствата. Взаимодействието между фолклор и литература през Възраждането. Преосмисляне на древни кодове, архетипи и фолклорни модели в съвременната литература. Класификация на фолклорните текстове. Видове жанрови подялби. Принципи. Проблеми. Генезис на отделните жанрове. Жанрът във фолклора?</p>	
18.	<p>Народни приказки Вълшебни приказки. Приказката и началото на интереса към народната култура в Европа. Световното сходство на приказните сюжети. Основни групи теоретични обяснения. Приказката в синхронен разрез Генетични модели на вълшебната приказка. Мит и ритуал в приказката. Инициация. Метаморфози на модела. Смишълът на трудните задачи. Царската парадигма. Типове преходи между световите и художественото им прекодиране. „Моделът” на вълшебната приказка и актуалните му версии. Трансформации в жанра на фентъзи. Приказничните кодове и проявите им в масмедийни реалити и в популярни съвременни сюжети. Обяснения за устойчивостта на приказничния модел – психологически, философски и пр. Приказките за хитреци. Архаичност на жанра. Фигурата на трикстера. Преобръщане на правилата. Приказките за животни. Старинност на жанра. Следи от тотемистични вярвания. Битови приказки. Модели на социална нормативност.</p>	5ч.
19.	<p>Неприказна проза Предания и легенди. Разграничение на понятията. Отношението "мит - история" в легендите и преданията. Легендите. Книжовни, митологични и исторически извори. Време, пространство, персонаж – съотношение легендарно-митологично. Метаморфозите на религиозни първообрази. Вторична фолклоризация.</p>	2ч.
20	<p>Песенен словесен фолклор Епически песни. Възникване на епоса. Митологически и исторически слоеве. Проблемът за епическия герой. Съотношението бог-цар –герой. Епическа идеализация, епическо време и пространство. „Културният герой” и епическите му версии. Архаични черти в образа на епическия противник. Исторически факти и фикционални метаморфози. Специфика на епическата картина на света. Фигурата на Героя. Генезис и трансформация. Космически битки и защита на етничната общност. Войнската етика: правила, норми и забрани. Морален релативизъм. Песен-цикъл-епопея. Епосът в Античността. Южнославянски епос. Албански цикъл “Муйо и Халил”. Съпоставка с теми, образи и мотиви от българския и балканския фолклор</p>	3ч.
21.	<p>Исторически песни. Основни сюжети и фигури.</p>	1ч.

	<p>Моделирание и трансформиране на историята в жанра „исторически песни”. Динамика на отношенията „история – истина”. Типът фикционалност. Специфики на колективната памет. Особености и въпроси.</p>	
22.	<p>Митически песни Старинност. Произход. Основни мотиви. Традиционен светоглед. Възгледи за човека и природата. Космически йерархии. Представи за невидимия свят - демонологични и митични същества (самодиви, орисници, болести). Самодивски места. Митически образ на самодивите. Култ към нимфите в гръко-римския свят. Успоредици при румънци, албанци и сърби. Демонологични представи на балканските народи. Възгледите за предопределеността на съдбата. Функционалност. Обяснение и изграждане на модели на поетичен и философски свят. Проблемът за жертвоприношението. Мотивът за вграждане в поезията на балканските народи. Предания и вяра Песента за мъртвия брат. Европейски и балкански сходства на сюжета. Вътрешносоциални отношения и взаимовръзки. Баладното осмисляне на любовта, семейството, съдбата, свободата на волята. Народната философията за смисъла на живота, за смъртта и безсмъртието.</p>	5ч.
23.	<p>Любовни и семейно-битови песни. Нормативност на социалните роли. Оптимистично-утопични и песимистично-трагични версии за любовта, брака и семейство. Проблемът за „наивния реализъм”.</p>	1ч.
24.	<p>Къси фолклорни жанрове (паремии) Анекдоти, гатанки, пословици, поговорки, клетви, благословии. Старинност на жанровете. Връзка с „обредите на прехода”. Митология и космология на гатанките. Гадаенето в антропологичен смисъл. Социална и прагматична ориентация на пословиците и поговорките. Тематични и формални класификации. Клетви, благословии и баяния – реализиране на синкретичното единство „мисъл-слово-действие”. Словото – съзидателна енергия. Механизми на социална регулация. Креативна и деструктивна сила на думите. Анекдотите и съвременното битуване на фолклора.</p>	1ч.

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Антропологията в системата на обществените науки. Предпочитани тематични полета.
2.	История на антропологията. Изследователски методи и принципи.
3.	Културата като обект на антропологическо изследване.
4.	Динамика на етнологическите проучвания. Централни изследователски парадигми в Европа. Основни етапи и направления в историята на балканската фолклористика.
5.	Въпросът за „Другия“ в антропологията.
6.	Религията в антропологическа перспектива
7.	Мит и митология
8.	Националноконструиращи процеси на Балканите
9.	Фолклор. Култура ИЛИ Фолклор-култура-антропология ИЛИ Фолклор-антропология
10.	Мит – религия - фолклор

11.	Коледна обредност и коледни песни. Типология на културните взаимодействия и видове религиозни напластявания. (Типове митологично-религиозни модели в коледната песен и коледната обредност)
12.	Пролетна обредност. Фиксирани празници. Основни ритуалните практики. Характерни символи и семантика на обредните действия. Специфики в отделните балкански култури
13.	Пролетна обредност. Подвижни празници. Християнски и предхристиянски слоеве.
14.	Обредни роли
15.	Семейна обредност. Ритуали на прехода. Отражение в песните. Сходства и различия в обредностите на отделните балкански общности.
16.	Вълшебна приказка. Структура и генезис.
17.	Вълшебна приказка. Типове преходи. Трудни задачи. Основни символи.
18.	Приказки за хитреци. Приказки за животни. Битови приказки
19.	Световно сходство на приказните сюжети. Теоретични обяснения
20.	Предания и легенди. Модели на свят
21.	Епос. Мит и история.
22.	Исторически песни и исторически факти.
23.	Митически песни. Фолклорната философия.
24.	Любовни и семейно-битови песни
25.	Видимият и невидимият свят във фолклора.
26.	Човекът и неговият свят във фолклора

Библиография

Основна:

- Арнаулов, М.**, *Очерци по български фолклор, Т. 1-2.* 1996
- Арнаулов, М.**, *Студии върху българските обреди и легенди.* С., 1970.
- Атанасова, К.** *Обредната роля и значението на трапезата в коледните празници на българи и румънци.* – В: *Етнографски проблеми на народната култура.* Т.4, С., 1994, 48–78
- Баландие, Ж.**, *Политическа антропология,* С., 2000
- Балканските идентичности в българската култура.* С., 2003.
- Бейлери, Русана,** *Албанският канон на обичайното право и художествените му интерпретации* – В: Бейлери, Русана, *Мит и реалност в албанската литература.* В: Албания и албанските идентичности. ИМИР. София, 2000
- Богданов, Б.**, *Фолклор и литература. Опит за съпоставително определяне на фолклора и литературата.* - Български фолклор, 1985, №3, 15-28 (Или: Б. Богданов. Б., *Проблематиката на фолклора и литературата* В: Б. Богданов, *Мит и литература* (1). С., 1998, 55-78)
- Бочков, П. и О. Годоров** (Съст.). *Ловци на умове. Лекции по антропология.* София: НБУ, 2001
- Бочков, Пламен.** *Увод във фолклорната култура.* Пловдив: УИ „П. Хилендарски”, 2002
- Българска митология, Енциклопедичен речник,** С., 1994
- Бъргър, П. и Т. Лукман,** *Социалното конструиране на реалността.* С., 1996.
- Бърк, П.**, *Народната култура в зората на модерна Европа,* С., 1997
- В търсене на българското: мрежи на националната интимност (19-20в.),* Съставител – Ст. Дечев, БАН, 2010
- Варвунис, М.** *Обичаят "Джамала" и неговите балкански измерения.* – *Българска етнология,* 2001, № 4, 55–63.
- Вердери, Катрин.** *Проектът "Franglus" антропология и източно-европейската етнография :* *Перспективи за синтез.* // *Българска етнология,* № 1-2, 2009, с. 143-147.

- Въпреки различията. Интеркултурни диалози на Балканите.* (Аретов, Н, съст.), София: АИ «Марин Дринов», 2008.
- Георгиева, А.,** *Етиологичните легенди в българския фолклор.* С., 1991
- Георгиева, Ив.,** *Българска народна митология.* С., 1983
- Гергова, Л.,** *Етнически стереотипи във всекидневната култура.* С., Парадигма, 2013.
- Годелие, М.,** *Тяло-Родство-Власт. От философията към социалната антропология.* С., 2001
- Динев, П.,** *Български фолклор, ч. I*, С.1972,1980.
- Добрев, Ив.,** *Произход и значение на праславянското консонантно и дифтонгично склонение,* С., 1982
- Ериксен, Нилсен,** Ериксен, Томас и Фин Нилсен. *История на антропологията. История на социалната и културната антропология в една книга.* С.: Арго Пъблишинг, 2006.
- Етнографски проблеми на народната духовна култура.** С.,1989
- Значими имена в антропологията. Лекции по антропология,** съставители: Елчинова, М. И Ц. Лазова, С. 2004
- Зюмтор, П.,** *Въведение в устното поетическо творчество,* С.1992
- Иванова, М.** *Традиционна култура на балканските народи.* В. Търново, 2014.
- Иванова,** Радост, *Българска фолклорна сватба,* С., 1984
- Кайоа, Р.,** *Човекът и свещеното.* С., 2001
- Кемпбъл, Дж.** *Героят с хиляда лица,* София, 2017
- Кирова, М.,** *Библейската жена. Механизми на конструиране, политики на изобразяване в Стария завет.* С.: Стигмати, УИ „Св. Климент Охридски“, 2005.
- Колева, Т.** *Гергьовден у южните славяни.*
- Крейпо, Р. Х.,** *Културна антропология. Как да разбираме себе си и другите.* София: ЛИК, 2000
- Кюизъоние, Ж.,** *Етнология на Европа,* С., 1993
- Левн-Строс, К.,** *Структурална антропология II.* София: ИК Христо Ботев, 1995
- Ловци на умове. Лекции по антропология,** съставители: Бочков, П. И О. Тодоров, С., 2001
- Маринов, Д.,** *Избрани произведения.* С., т. I, 1979, т. II, 1981
- Маринов, Д.,** *Българско обичайно право.* С.: АИ „Марин Дринов“, 1995
- Мелетински, Е.М.,** *Поетика на мита,* С., 1995
- Монаган, Дж. И П. Джъст,** *Социална и културна антропология. Много кратко въведение.* София: Захарий Стоянов, 2005
- Обреди и обреден фолклор, сборник,** С., 1983г.
- Папучиев, Н.,** *Културна антропология: История на идеите.* Т. 1. С.: УИ „Св. Климент Охридски“, 2014.
- Папучиев, Н.,** *Културна антропология: Слово, обред, обичай.* Т. 2. С.: УИ „Св. Климент Охридски“, 2016.
- Папучиев, Н.,** *Фолклор и национална култура.* С.: Кралица Маб, 2012.
- Представата за “Другия” на Балканите.*(сборник) 1995
- Преплетените истории на Балканите, Т.1: Национални идеологии и езикови политики,* София, НБУ, 2013
- Преплетените истории на Балканите, Т.2: Пренос на политически идеологии и институции* (съставителство и редакция Румен Даскалов; Диана Мишкова), София, НБУ, 2014
- Преплетените истории на Балканите, Т.3: Споделено минало, оспорвани наследства,* София, НБУ, 2016
- Преплетените истории на Балканите, Т. 4: Понятия, подходи и (само)репрезентации,* София, НБУ, 2019
- Проп, В.Я.,** *Исторически корени на вълшебната приказка,* С., 1995
- Проп., В.Я.,** *Морфология на приказката,* С., 1992
- Теодоров, Е.** *Древнотракийско наследство в българския фолклор.* София, 1972
- Тодоров, Цв.,** *Живот с другите,* С., 1998

Тодоров, Цв., *Завладяването на Америка. Въпросът за другия*. София, 1992
Тодоров, Цв., *Хората-разкази: „Хиляда и една нощ“*, В: *Поетика на прозата*, с, 1985, стр. 43—58
Тодорова, Мария, *Балкани и балканизъм*, С., 1999г..
Търнър, В. *Ритуалният процес. Структура и антиструктура*. С., 1999
Фрейзър, Дж. *Златната клонка*, С., 1984
Фрейзър, Дж., *Фолклорът в Стария завет*
Хофстеде, Х., *Култури и организации. Софтуер на ума*, С. 2000
Христов, П., *Общности и празници*. С., 2004.
Христоматия по българска фолклористика, съставители: Г.Данчев, А.Калоянов, С., 1977
Хънтингтън, С., *Сблъсъкът на цивилизацията*, С., 1999г.
Шишманов, Иван. *Избрани съчинения в 2 тома*. С.: БАН, 1965.
Щигер, Цирил. *Забравените малцинства на Балканите. Вече знаем кои сме*. София, Изток-Запад, 2019

ПО ИЗБОР НЕЩО ОТ МИРЧА ЕЛИАДЕ. НАПРИМЕР:

Елиаде, М., *Мит и реалност*, С., 2001
Елиаде, М., *Митът за вечното завръщане*, С., 1995
Елиаде, М., *История на религиозните вярвания и идеи*, С., 1997
Елиаде, М., *Речник на религиите*. С., 1999
Елиаде, М., *Образи и символи*, С., 1998
Елиаде, М., *Сакралното и профанното*, С., 1998
Елиаде, М., *Трактат по история на религиите*, С., 1995 или следващи издания

Сборници:

СБОРНИК ЗА НАРОДНИ УМОТВОРЕНИЯ, НАУКА И КНИЖНИНА (1-62 т.)
БЪЛГАРСКА НАРОДНА ПОЕЗИЯ И ПРОЗА
БЪЛГАРСКО НАРОДНО ТВОРЧЕСТВО

Допълнителна литература:

Анчев, Анатоли. *Фолклор и фолклористика: Пресечна точка на съдби*. Издателство: Лега Артис, 2021
Български народни баяния, врачувания, гледания и лекувания том 1. Колектив. Издателство: Шамбала, 2020
Български народни баяния, врачувания, гледания и лекувания том 2. Колектив. Издателство: Шамбала, 2020
Български народни баяния, врачувания, гледания и лекувания том 3. Колектив. Издателство: Шамбала, 2022
Бануши, Григор. *Гневът на самодивите*. Издателство: Персей, 2020
Ватев, Стефан. *Материали по народната медицина в България*. Издателство: Шамбала, 2021
Вуков, Николай (съставител). *Словесност, традиции, фолклор - том 1*. Колектив. Издателство: АИ "Проф. Марин Дринов", 2022
Иванчев, Йордан. *Богомилски книги и легенди*. Издателство: Шамбала, 2019
Кембъл, Джоузеф. *Маските на бога: Първобитна митология - том 1*. Издателство: Елементи, 2023
Кове, Анна. *Неделни камбани*. Издателство: Персей, 2022

Коцева, Виолета. Лечители и лечителски практики в началото на XXI век. Етноложко изследване. Издателство: УИ "Св. Климент Охридски", 2022 г.

Маразов, Иван. Шепотът на гигантите. Издателство: Захарий Стоянов, 2020

Маркова, Мира. Локални култури и традиции. Издателство: УИ "Св. Климент Охридски", 2022

Мишев, Георги. Ритуални измивания – Поливки. Издателство: Шамбала, 2020

Митове. Фолклор. Етноси. Колектив. Издателство: АИ "Проф. Марин Дринов", 2024

Мораш, Тиаго. Митологичен атлас. Издателство: Жанет 45, 2023

Папучиев, Николай. Фестивали. Мрежи. Идентичности. Издателство: УИ "Св. Климент Охридски", 2021

Райков, Иван, Митът за Янус. Издателство: Потайниче, 2021

Райчевски, Стоян. Нестинарството: Сакралният свят на Тракия. Издателство: Захарий Стоянов, 2021

Фолклористика и етнология в Средна и Югоизточна Европа. Колектив. Издателство: АИ "Проф. Марин Дринов", 2024

Грейбър, Дейвид, Уенгроу, Дейвид. The Dawn of Everything, Издателство: Penguin Books, 2022

Хейнс, Натали. Divine Might. Издателство: Picador, 2023

Инкрайт, Фез. Folk Magic And Healing: An Unusual History of Everyday Plants. Издателство: Liminal 11, 2020

Myths & Legends From Bulgaria. The Enriched Collection. Колектив. Издателство: Виа Летера, 2023

Оширо,Марк, Риърдън,Рик. The Sun and the Star - From the World of Percy Jackson (Puffin), Издателство: Puffin Books, 2024

Между две планини високи. Албански народни песни. София, Народна култура, 1979.

20.06. 2024 г.

гл. ас. д-р Мария Илчевска

Приета с протокол №7 на ФС на ФСФ от 09.07.2024 г.